

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ

(Διήγημα του ΑΡΜΑΝ ΣΥΛΒΕΣΤΡ)

Τό τραίνο πλησίαζε στο Ντουά. 'Ο Ζακ Ταλιμπό, όρθιος στο παράθυρο του βαγονιού του, κίτταζε άχόρταγα, διψασμένα, τὰ μικρά δάση, τις έξοχικές συνοικίες και τὰ προάστια του Ντουά. Ήταν ή άγαπημένη του πατρίδα πού την ξανάβλεπε ύστερα από τόσα χρόνια!...

Καθώς περνούσε τό τραίνο σφυρίζοντας και γεμίζοντας τόν άέρα με πικνά σύννεφα καπνού, ό Ταλιμπό έβγαζε μικρά έπιφρονήματα χαράς και έκπληξως, σαν να ξανάβλεπε πράγματα πού τὰ είχε ξεγράψει για πάντα...

Τό νοσοκομείο, ή στρατιωτική σχολή, ή βίλλα του πλούσιου κτηματίου Ρομπέρ Περούσον, ό δημοκρατικός κήπος, όλα περνούσαν μπρός στά μάτια του σαν σε πανόραμα. 'Όταν είδε τὰ ξερά, ξεφυλλισμένα δέντρα του κήπου, ή καρδιά του χτύπησε δυνατά. Θυμήθηκε ότι εκεί μέσα είχε κάνει πολλές φορές τόν περιπάτο του με τή γυναίκα του, όταν ήταν άρραβωνιασμένος. Ή γυναίκα του, ή άγαπημένη του Λουίζα, Θεέ μου, ζούσε τάχα ακόμα; Και τὰ δυό αγόρια του, ό Ζώρζ και ό Άντρέ; 'Ο Ταλιμπό, με τήν ανάμνησή τους, έννοιωσε μια βαθεία συγκίνηση ανά σίγγη την καρδιά του. 'Ας έβλεπε τή γυναίκα του, άς έβλεπε τὰ παιδιά του κι' ύστερα άς πέθαινε... Δέν είχε καμιά άλλη έπιθυμία.

Τό τραίνο είχε φτάσει πειά στο σταθμό. 'Ο Ταλιμπό πήρε τό μικρό βαλιτζάκι του, βγήκε έξω και γρήγορα-γρήγορα τράβηξε πρós τήν σόλι. Τό «πήγαινε-έλα» των ταξιδιωτών, ή κίνησις του σταθμού, δέν του ξυπνούσαν κανένα ένδιαφέρον. Ήθελε να βρεθί μια ώρα άρχιτερα κάπου, σ' ένα μέρος άπόμειρο κι' ασφαλές, σ' ένα δωμάτιο, κι' εκεί να σκεφθί με τήν ήσυχία του. Περπατούσε γρήγορα και κάθε τόσο έρριχνε φοβισμένες ματιές γύρω του. Μά άμέσως κατόπιν ένα π-

κρό χαμόγελο ζωγραφιζόταν στά χείλη του. 'Υστερα από τόσα χρόνια, ποιός θα θυμόταν τώρα τόν Ροβέρτο Ταλιμπό, τόν βαρβιτοινίτη της νήσου Γουιάνης; 'Από καιρό όλοι θα τόν είχαν ξεχάσει, γιατί από καιρό είχε πάψει ν' άνήκη στον κόσμο των ζωντανών.

***

Τό «Χρυσό Έλάφι» ήταν ένα μικρό ξενοδοχείο σ' ένα άπόμειρο σημείο της πόλεως. 'Ο Ταλιμπό νοίκιασε εκεί μια κάμαρα, ζήτησε να τού φέρουν φαγητό στο δωμάτιό του και ύστερα άνέβηκε και κλειστρε σ' αυτό, για να σκεφθί με τήν ήσυχία του.

'Επρετε να ιδί τή γυναίκα του, να τήν ιδί με κάθε θυσία... Στην άρχη σκέφτηκε να της στείλι ένα γράμμα. Μά αυτό ήταν επικίνδυνο. 'Επρετε να ρωτούσε και να μάθαινε τή διεύθυνσή της και να της έστειλε κατόπιν τό γράμμα με χίλιες προφυλάξεις. 'Οχι! αυτά θα κινούσαν ύποψίες, θα έσοχολάζοντο, θα παρεξηγούντο. Να έβρισκε κανένα συγγενή, κανέναν παλιό του φίλο; Δέν είχε σε κανένα έμπιστοσύνη. Φοβόταν. 'Επρετε μήπως τόν έπρόδιδαν. 'Όχι, όχι, τό καλύτερο ήταν να τήν ιδί ό ίδιος. Θα έπήγαινε τό πρωί κατά τις έννην-δέκα, τήν ώρα πού σίγορα όλοι θα έλειπαν από τό σπίτι. Και θα της τὰ φανέρωνε όλα: Τήν απόφασί του από τή Γουιάνη, τήν απόφασί του να τήν πάρη και να φύγουν μαζί για τήν Αυστραλία. Θα έβρισκε εκεί κάποια δουλειά για να ζήσουν. Δέν ήταν έντελώς γέρος ακόμα...

Τή νύχτα κοιμήθηκε άνήσυχος. Κάθε τόσο έβλεπε έφιάλτες πού τόν έκαναν να πετάγεται άπ' τό κρεβάτι του. 'Όταν ξημέρωσε, σημάθηκε, ντύθηκε και ύστερα, καθισμένος σε μια πολυθρόνα, περίμενε. Περίμενε δυό-τρεις ώρες... Τό ρολόι, τέλος, μιάς γειτονικής εκκλησίας έσημανε έννηνά. Τότε ό Τα-

μυό βγήκε έξω και τράβηξε προς το παλιό του σπίτι, στο σπίτι όπου καθόταν όταν είχε κάνει το έγκλημά του. "Ίσως νάμνε άζομα εκεί ή γυναίκα του. "Αν δέν την έβρισκε, τότε θά σκεφτόταν τί έπρεπε νά κάνει.

Τό σπίτι βρισκόταν κοντά στην άγορά. 'Ο Ταλμπό πέρασε άποφασιστικά και άτάραχα μέσ' άπ' τόν κόσμο και μπήκε σ' ένα μικρό δρόμο. Τράβηξε δεξιά και ύστερα όλοισα. Ξάφνου στό βάθος του δρόμου αντίκρισε ένα παλιό πέτρινο σπίτι. 'Η καρδιά του Ταλμπό χτύπησε δυνατά. 'Ηταν τό σπίτι του, τό άγαπημένο του σπίτι, όπου είχε γνωρίσει τόσες χαρές, τόσες εύτυχίες. Τά μάτια του δάκρυσαν. "Ίσως νά κατοικούσε άζομα εκεί μέσα ή γυναίκα του, ίσως, πούς ξέρει, νά την έβλεπε σέ λίγο νά φανερόνεται μπροστά του...

Τή στιγμή εκείνη, ένας μεσόκοπος κύριος βγήκε μέσ' άπ' τό σπίτι. 'Ο Ταλμπό τόν πλησίασε και μέ τόνο ψύχραμο, τού είπε:

— Παρπόν, κύριε. Είμαι έξάδελφος τής κυρίας Ταλμπό. Μήπως ξέρετε πού κατοικεί;

'Ο μεσόκοπος κύριος, χωρίς νά τόν κυτάξει, βιαστικά, άνόρεχτα, μοιμοούισε:

— Δέν κάθεται πειά έδώ... Μένει τώρα στην όδον Κορνηλίου, δίπλα στό Γυμνάσιο. Τό σημερινό της όνομα είναι κυρία 'Αντριέν. 'Ο Ταλμπό είνε χρόνια πού πέθανε.

'Ο Ταλμπό, όταν άκουσε τά λόγια αυτά, μόλις κατάφερε νά ψηφισή ένα ευχαριστώ». Έστρεψε σύγκομος και μιá θολούρα σκοτεινίας τό μάτια του. Θά ήθελε νά βρísκεται κάπου πούλ μακριά όλομόναχος, για νά μπορέση νά κλάμη. Θά ήθελε νά είνε νεκρός...

"Ετσι λοιπόν, σέ μιá στιγμή όλα χανόντουσαν, όλη ή ζωή του γινόταν σκοτάδι και σάχη; Τι θά τούδινε τώρα κουράγιο για νά ζήση; Και τί πού λόγος θά ζούσε; Καλύτερα νάμνε στό ερημιόνησό του, μέ τούς άλλους δυστυχισμένους καταδίκους... Στόν κόσμο δέν μπορούσε πειά νά ύπάρξη εύτυχία γι' αυτόν!

Μά όχι, όχι, δέν ήταν δυνατόν, ή γυναίκα του τόν αγαπούσε, τόν λάτρνε... "Επρεπε νά την έβλεπε, νά τής μιλούσε. Μπορεί νά ήταν πούλ φτωχή, δυστυχισμένη, μπορεί νά ύπάρφερ... "Ηταν νέα γυναίκα άζομα, μόλις; σαράντα χρόνων... Είχε μπροστά της χρόνια νά ζήση. Ίσως την έπειθε... Ίσως την κατάφερε νά τόν ακολουθήση στην Αυστραλία.

Μέ τις σκέψεις αυτές διευθύνθηκε προς την όδον Κορνηλίου. Περπατούσε μηχανικά, άφηρημένα, περπατούσε όπως όι καταδίκιοι, όταν τούς σέρνουν στη λαμητόμο. Κάτι τούλεγε μέσα του ότι όλα ήσαν χαμένα. "Όταν έφτασε, τέλος, στην όδον Κορνηλίου, δέν τό κατάλαβε. Πώς είχε αλλάξει ό δρόμος! Τώρα ήταν γεμάτος από όμορφα σπίτια. Μόνο τό Γυμνάσιο ήταν τό ίδιο, τό παλιό. 'Ο Ταλμπό τό άναγνώρισε. Πλάι ύπήρχε ένα σπίτι, κατόπιν μεσολαβούσε ένα οικόπεδο και ύστερα ερχόταν ή σειρά όλων τών άλλων σπιτιών. Στο σπίτι αυτό θά κατοικούσε σίγουρα ή Λουίζα.

'Ο Ταλμπό σήκωσε τό κεφάλι του και τό κύταξε. 'Ηταν ένα όμορφο, εύρύχωρο σπίτι. Στην πόρτα, πάνω σέ μιá μετάλλινη πλάκα, ύπήρχε ή έπιγραφή: «*Γαρός Ζώρος 'Αντριέν, νοσήματα τού στομάχου*».

'Ηταν λοιπόν τό σπίτι της. 'Ο μικρός κήπος, ή αύλή, ή πρόσφυς τού σπιτιού, όλα άπέτνεαν άννει κι' ειμάρεια. 'Ο Ταλμπό έχτύπησε τό κουνούδι. "Ενας ύπηρέτης κατέβηκε σέ λίγο και τού άνοιξε. 'Ο Ταλμπό, μη ξέροντας τί νά πη, ζήτησε τόν γιατρό. Τού είπαν ότι θά γύριζε σέ λίγη ώρα και ότι μπορούσε νά περιμένη.

Τόν έμπασαν σ' ένα μικρό σαλονάκι, όπου περιέμενε και κάποιος άλλος. Τά έπιπλα, τά κάδρα, τά μικρά κομφοτεχνήματα, όλα ήσαν βαλμένα μέ γούστο, μέ χάρι. Σίγουρα τά είχε συγυρίσει ή Λουίζα, ή Λουίζα του... Κτύταξε μέ συγκίνηση ένα κέντημα, δυό μαξιλάρια πού θά τό είχε κεντήσει μέ τά χέρια της εκείνη...

"Έξαφν, χαρομένους παιδικές φωνές άκούστηκαν στην αύλή. 'Ο Ταλμπό πλησίασε στό παράθυρο και είδε μιá συντροφιά μικρών κοριτσιών και άγοριών, 12 ως 14 χρόνων, πού έμπαίναν στό σπίτι.

— 'Η μιá μας έτοιμάσε ένα θανμάσιο γλυκό, είπε ένα ξανθό άγοράκι, μέ μεγάλα γαλανά μάτια.

— Ναι, ναι, τή βοήθησε κι' εγώ, συμπλήρωσε ένα κοριτσάκι ψηλό, μέ γελαστό, πονηρό μουτάκι.

Τά παιδάκια πέρασαν από τόν διάδρομο και ύστερα χάθηκαν στό βάθος τού σπιτιού.

"Ήσαν λοιπόν τά παιδιά του; Μά όχι, αυτός είχε μόνο δυό παιδιά. "Όστε τ' άλλα θά τό είχε άποχτήσει ή Λουίζα μέ τόν γιατρό, τόν καινούργιο της σύζυγο; Και ό σύζυγός της θά ήταν άσφαλώς ένας από τούς καλύτερους γιατρούς τής πόλεως, άφού τό σπίτι του φανερώνε τόν πλοΐτο και την άνει.

'Ο Ταλμπό φανταζόταν τώρα την εύτυχία τών δυό συζύγων... Μιá εύτυχία ήσυχη, άπλη κι' ειρηνική, άφιερωμένη στό μεγάλο-

Η ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

ΜΑΝΙΑΤΙΚΑ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

'Ενας άητός καθότανε στ' "Αδη τό περιόβλι και πουπουλομαδιότανε και ρεΐαν τά φτερά του. Τ' άλλα πουλιά τού λέγανε και τ' άλλα τόν ρωτούσαν: —Τ' έχεις, άητέ, πού θλίβεσαι και πουπουλομαδιόσαι; —Τό σπίτι μου άποζήτησα και δέν μπορώ νά στέκω. Πάψε, άνεμε, πάψε, καιρέ, και πάψε τραμουντάνα, νά πάω νά ιδώ τά σπία μου, νά ιδώ τό ποίς μέ κλαίει, νά ιδώ άν μέ κλαίει ό φίλοι μου, μέ κλαίει κι' ό δικόι μου. "Όπως μέ κλαίει ή μάνα μου, κανέννας δέν μέ κλαίει.

***

'Αντίχου άπ' τό Βενετικό έρχονται τρία καράβια, τώνα 'χει μέσα γέροντες, τ' άλλο 'χει παλληκάρια, τό τρίτο τό καλύτερο έχει τις κορασιδες. Θέ μου, κάρθουν ν' άράζουμε σπής Τίζλας τό μογαζι, πούν' ό λιμώνας άγαθός κι' άράζουν τά καράβια, νά τρέξουν μάνες μέ φλουριά κι' ή άδερφές μέ γρόσια, νά τρέξουν κι' ή μαυρόχρες μέ τά κλειδιά στά χέρια.

***

"Ήθελα νά γινότανε στόν "Αδη πανηγύρι, νάμουν κι' εγώ πραιματετής σ' αυτό τό πανηγύρι, νά βάσταγα στόν όμο μου παλληκαριού ντουφέκι, νά βάσταγα στά χέρια μου τών γυναικών στολιδία, νάχο και μέσ' στην τσέπη μου άσκάκια και καρύδια, νάχο σ' ένα χρυσό μπουζι παπαδών πετραχήλια, νάρθουν όι νεοί για τ' άρματα κι' ή νεΐς για (τά στολιδία, νάρθουν και τά μικρά παιδιά γι' άσκάκια και (καρύδια, νάρθουν και τό παπαδικό νά πάρουν πετραχήλια.

***

Πλάκα χρυσή, πλάκα άργυρή, πλάκα μαλαμα- (τένια, αυτή τή νειά πού στέλνουμε πολλά 'ναι χαϊ- (δεμένη. Θέλει καφέ τήν ζωντανή, κρασί τό μεσημέρι και μέ τά λιουασιματα νά ψηνομαγειρηθή, θέλει καινούργιο πάπλωμα, θέλει πούλ κρεσθάτι, θέλει τό μαξιλάρι της μέ πούπουλα γεμάτο.

***

Κουπιόθρες, γελάστρες και πās στόν Κάτω (Κόσμο. 'Εχει δέν είνε μαγαζιά, δέν είνε καφενέδες, μόν' όι άσπροι μαύροι γίνονται κι' όι ρόδινοι (φρωμάτοι κι' όι τριανταφυλλοπρόσωποι μαυρίζουν κι' ά- (ραχνιάζουν.

***

Μιá λυγρή μασούριζε μετάξι και χρυσάφι, στ' άγρια βουνά μασούριζε, στούς κάμπους τό (τυλίγει και μέ την Παναγιά μπροστά σταινει τόν άρ- (γαλειό της.

Πάινει βορνας τόν άργαλειό κι' άγέρας τό με- (τάξι.

Σειμυδαλένιο μου ψωμί κι' άφράτο παξιμάδι, άδικό, κριμα και πούλ νά κατεβής στόν "Αδη.

***

Παγώνι μέ χρυσά φτερά και μι' άσημηνα πόδια πώχεις στά νύχια μάλαμα και στην κορφή λογάρι κι' έχεις και μέσα στην καρδιά κοΐπα μαργαριτάρι.

μα τών παιδιών του... Τί ζητούσε αυτός εκεί μέσα; Πώς θά τολμούσε νά ταραξή μιá τέτοια εύτυχία; Και τί θά κατόρθωνε;

Σέ λίγο μπήκε στό σαλόνι ή ύπηρέτρια και ό Ταλμπό τής είπε ότι ήταν βιαστικός και ότι θά ξαναπήγαινε τό άπόγευμα.

Μέ τό κεφάλι κατεβασμένο, συντριμμένος, νεκρός, ό όποιος ζούσε άζομα, τράβηξε κατά την έξοδο. Μιá κυρία κι' ένας κύριος μέ ασητηρή φυσιογνωμία και άμεμπτο έξωτερικό, έμπαμπαν τή στιγμή εκείνη στό σπίτι. 'Ο Ταλμπό άναγνώρισε άμέσως τή Λουίζα. Μιá φωνή πήγε νά βγή από τά χείλη του, διέγραψε μέ τό χέρι του κάποια άόριστη κίνηση στό κενό, μά ύστερα, νοιώθοντας ότι όλα ήσαν μάταια, ότι τώρα πειά τίποτα δέν μπορούσε ν' αλλάξει έκείνο πού είχε συντελεσθεί, κατήχησε, έβγαλε τό καπέλλο του και ταπεινώς σαν ζητιάνος, μη τολμώντας νά κυτάξει τόν κύριο και την κυρία, στάθηκε άκίνητος, σαν άποσβολωμένος, όσόντου έπέρασαν. "Υστερα, σέρ-

νοντας άργά τά βήματα του, χάθηκε μέσ' στούς δρόμους τής μικρής πολιτείας...

"Ενας ύπηρέτης κατέβηκε και τού άνοιξε...

